श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा, एप्रिल–२०१६

कक्षा – शास्त्री–२ (Sem_4) **प्रश्नपत्र–५** **गुणाः – ७०**

विषयः – धर्मशास्त्रम् CC 2.4.7 **समयः – ०३:०० तः ०६:००**

दिनाङ्कः – 22/04/2016 **सन्दर्भग्रन्थः – याज्ञवल्क्यस्मृतिः – व्यवहाराध्यायः**

विभागः – १

प्रश्न–१ अधोलिखितेषु द्वयोः ससन्दर्भप्रसङ्गपूर्वकं व्याख्या विधेया । ०८

१. अपश्यता कार्यवशाद्व्यहारान्नृपेण तु । सभ्यैः सह नियोक्तव्यो ब्राह्मणः सर्वधर्माविव ॥

२. छलं निरस्य भूतेन व्यवहारान्नयेन्नृपः । भूतमप्यनुपन्यस्तं हीयते व्यवहारतः ॥

३. अशीतिभागो वृद्धिः स्यान्मासि सबन्धके । वर्णक्रमाच्छतं द्वित्रिचतुष्पञ्चकमन्यथा ॥

प्रश्न–२ द्वयोः कस्यचिदेकस्य सविस्तरमुत्तरं लिखत । ०८

१. ऋणादानप्रकरणस्य सारांशः लेख्यः ।

२. याज्ञवल्क्यस्मृतेः वैशिष्ट्यं लिखत ।

प्रश्न–३ टिप्पणीद्वयं लिखत । ०४

१. सभासल्लक्षणम् ।

२. उपनिक्षेपलक्षणम् ।

३. ऋणादानं सप्तविधम् ।

४. कूटसाक्षिणां दण्डः ।

प्रश्न–४ निम्नलिखितेषु पञ्चानामतिलघूत्तराणि प्रदेयानि । ०५

१. हीनः कतिविधः?

२. आततायिनः कति?

३. व्यवहारस्य कति भेदाः?

४. कीदृशो भोगः प्रमाणम्?

५. उत्तमसाहसदण्डस्वरूपं किम्?

६. साक्षिभेदाः कति?

७. लेख्यं कतिविधम्?

विभागः – २

प्रश्न–५ अधोलिखितेषु द्वयोः श्लोकयोः ससन्दर्भप्रसङ्गपूर्वकं व्याख्या विधेया । ०८

१. साम्नो विवादे क्षेत्रस्य सामन्ताः स्थविशदयः । गोपाः सीमाकृषाणा ये सर्वे च वनगोचराः ॥

२. स्वामिने यो.निवेद्यैव क्षेत्रे सेतुं प्रवर्तयेत् । उत्पन्ने स्वामिनो भोग स्वदभावे महीपतेः ॥

३. नष्टापहृतमासाद्य हर्वारं ग्राह्येन्नरम् . देशकालातिपचौच गृहीत्वा स्वयमर्पयेत् ॥

प्रश्न-६ एकस्य सविस्तरं उत्तरं लिखन्तु । ०८

१. ग्रन्थोक्तदिशा सीमाविधिं वर्णयन्तु ।

२. स्वमिपालविवादप्रकरणं विवेचयत ।

प्रश्न-७ एकां टिप्पणी लिखत । ०२

१. वनचारिलक्षणम् ।

२. माषप्रमाणम् ।

प्रश्न-८ द्वयोः लघूत्तरं लिखन्तु । ०२

१. क्षितिधारिणः शब्दस्य कोऽर्थः?

२. अदेयं कतिविधम्?

३. शुश्रूषकः कतिविधः?

विभागः - ३

प्रश्न-९ अधोलिखितेषु द्वयोः श्लोकयोः ससन्दर्भप्रसङ्गपूर्वकं व्याख्या विधेया । ०८

१. प्रविलोम्यापवादेषु द्विगुणत्रिगुणादमाः । वर्णानामानुलोम्येन तस्मादर्धार्धहानितः ॥

२. शोणितेन विना दुःखं कुर्वन्काष्ठादिभिर्नरः । द्वात्रिंशतं पणान्दण्डयो द्विगुणं दर्शनेऽसृजः ॥

३. यः साहसं कारयति सदाप्योद्विगुणं दमम् । यश्चैवमुक्त्वाऽहं दाता कारयेत्सचतुर्गुणम् ॥

प्रश्न-१० एकस्य सविस्तरं लिखत । ०८

१. विक्रियासम्प्रदानप्रकरणस्य सारांशः लेख्यः ।

२. स्तेयप्रकरणस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।

प्रश्न-११ टिप्पणीद्वयं लिखन्तु । ०४

१. दण्डस्य प्रकाराः ।

२. साहसलक्षणम् ।

३. अर्धहानिविषये निर्णयः ।

४. प्रकीर्णलक्षणम् ।

प्रश्न-१२ अधोलिखितेषु पञ्चप्रश्नानां लघूत्तरं लिखत । ०५

१. वाक्यपारुष्यस्य लक्षणं किम्?

२. साहसस्य कति भेदाः?

३. कः षष्ठांशः दण्डभाक् भवति?

४. स्तेयस्य किं लक्षणम्?

५. उत्तमः दण्डः कदा भवति?

६. कूटस्वर्णविक्रयशीलाय कः दण्डः?

७. प्रकीर्णस्य किं लक्षणम्?